

Elmélkedés, köszöntő helyett

Sokasodnak versíróink, egykori féltett-óvott, egy (vagy két?) nemzedéknek nevet adott könyvsorozatunk; az elsőkötetesek Forrása elérkezett 100. megjelenéséhez — és néha már úgy érezzük, hogy megöregedett. Vagy mi öregedtünk volna házsártos dörmögökké, akik természetesen elégedetlenek a fiakkal, a ma másképp indulókkal? Vajon csak szubjektív vélemény, hogy a Lászlóffy Aladár és Szilágyi Domokos, majd Király László és Farkas Árpád költői berobbanását hosszú időn át nem követte azt megközelítő sem? Sok vagy kevés, hogy másfél évtized múltán jelentkezett egy Szócs Géza és mindjárt utána Egyed Péter, aki azóta több műfajban már nemcsak az utánpótlás biztató ígérete?

A legújabb Forrás-kötetek kétkedő olvasása, a Forrásba szánt kéziratok fejesőváló lektorálása közben most újra igazi öröm ért, és erről kár volna hallgatni. Kovács András Ferenc és Bíró Ferenc versei kerültek kezembe; nem a legelső (közöltek már belőlük itt-ott, Bíró a Korunkban is), de még nem kötötté rendezettek. Elemezni őket, tehetségük jellegét körülírni talán korai, annyit azonban érdemes — esetleg másoknak tanulságul — lejegyezni, hogy annyi hevenyészetség, „borzosság” után Kovács Andrásban például nem csupán a gondolat (az ötlet) világn fel: formát is keres és talál gondolatai számára. Egyetemi tanulmányai kezdetén poeta doctusnak ígérkezik, azzal a műveltségi-poetikai rákészültséggel szólal meg, amelyet nálunk Székely János képviselt a legkövetkezetesebben, de korántsem látszik bezárkózni önkörébe, a forma varázsánál, úgy tűnik, erősebb számára a farsangi meneté, noha természetesen nem idealizálja a „köföregetes kinkarnevált”.

Húszegynéhány esztendővel az első Szilágyi Domokos- és Lászlóffy Aladár-verskéziratok után, szívesen látjuk a Korunk hasábjain a nyolcvanas évek tehetséges költőjelöltjeit — abban a hitben, hogy a „jelölt” szót már most is csak a gyáknakvók kedvéért kell idetennünk...

Kántor Lajos

KOVÁCS ANDRÁS FERENC

MIKOR ASSANDRO* MEGFUTOTT A VÁROSBÓL

...s egy volt kettőben, s kettő egy személyben.
(DANTE: *Divina Commedia*, Pok. 28: 125.)

Jelenmagamból önmagamba üzten
kezdem futásom, s holdvilági frankák
szoknyát lóbálnak búcsúként a szélben,
ahol süvöltve mérges tüskelankák

száguldanak viharőrénybe tűzten,
s mögémcsukódnak képek, tájkalitkák,
akácós utcák, kertek rozsdátűzben,
s fölöttem sűrölt bérszínházi deszkák

kísértének mint üszkösszárnyú lelkek,
s kételkedve bolygok csontparázsmezőben
csodákra lomhán, egyre vétkezőbbben,

s bensőmben tompán koppannak a kelyhek...
(Ki lennék én, kit ilyen félbeszelten
lopok magamban ködbeszigetelten?)

* Assandro eltűnt. Nem ismerte senki.
Feltro s Batiz közt fog majd megjelenni...

(Orlando Furioso: Scherzo)

KANTILÉNA A KESERŰ ÁRKÁDIÁBÓL

gyehenna sodra csiszolgat mosdat
morzsolt ízemben földesuszam roskad
hasadt boltívet seper rakosgat
körtöttem mindent pokolszél taposgat

hamis farsangban harapom öklöm
dühömet bestyén énekbe öllöm
pojácapendelyt régtől öröklöm
pelikán létem féniksznek költöm

heába szomjas készülődésem
dörmögő szárnyas szép szédülésem

csak hullásomra van érkezésem
s az öröklétet végleg lekésem

megcsalatkozván már a virtusban
s nem hívéen semmi kablakuruzsban
veszek csigázó labirintusban
idegszálakból göbözött güzsban

bundás cipőmben télvizi sárban
kőföregetes kinkarneválban
alakoskodván szerzém nagy kárban
felemás arccal saturnusálban

GUIDO KISEMMIZÉSE

ó guido guido mondd minket ki vált
hisz megváltani még egymást se tudtuk
s olyak lettünk mint vonagló sikoltás
az ámitás repedt celláiban
vagy mint sibyllák részeg éjjelén
sivár üregben rozsdás óramű
amely szirénáz s gőzőket sziszeg
s számlapja bűvös hármastúra nyílik
ó guido guido mind jelen vagyunk
egyként a holt s a feltámadt időben
egyszerre minden pontján életünknek
a hármastúron pörgő porszemekben

Ismeretlen tragédiatöredék (XVII. század)

és mégis guido védtelen vagyunk
míg benső békénk gyűlöletre vált
páncélt körénk a szó sem gyöngyözik
s lelkünk alatt párálló tömkelegben
magányában dühöng aszteriósz
s meddő ligetben borzolt pázsiton
izgága szélben alszik ariadné
s mi guido lakjuk sülyedt városunkat
ahonnan gyáván meghátrált a tenger
s egy elmerült kifosztott bronztoronyban
szoborként várunk s kongunk mint a
csönd

Amikor egy költő elindul

A fiatal írónak, nyilván, még alig gyűlt életrajza. Életéről legtöbbit szemlélete közöl, befejezettnek tekintett műveiben a világ képe. Ez a legfontosabb, amikor egy költő elindul, s ez akkor is, mikor már nagyon sokan figyelnek rá. Bíró Ferenc életrajzához egyelőre annyi tartozik: 1959-ben született Kolozsváron, 79-ben ugyanitt végezte el a középiskolát, volt katona, esztergályos, villanyszámla-kézbesítő, s most az egyetem filológia szakára készül felvételizni. És rendszeresen közöl verset, irodalombírálatot, neve így kezd lassan számon tartottá válni a szerkesztők előtt. Remélhetőleg az olvasók előtt is. Írásait közölte már a Korunk, az Utunk, az Ifjúmunkás, az Igaz Szó. Az irodalom mindig örül a tehetség tömeges, nemzedékszerű jelentkezésének, de az egyenként való érkezést lehet tüzetesebben számba venni. A jótékony kísérletezés újabb és újabb korszakait élő költészetünkben Bíró, bizonyára alkatánál fogva is, egy olyan utat látszik kiválasztani, követni, mely nem a túlzott olvassmányosság, a könnyen fülbe-szívbe mászó költés, hanem a néha szikáran száraz gondolati líra, a gondolatébresztő szövegelés irányába tart. A XX. század végének jó és rossz értelmű kavargását, nyüzsgését ez a lírafajta, ez a lírikusalkat igyekszik láthatóbbá, áttekinthetőbbé tenni számunkra, s ezért is rokonszenves. Eszközeiről — melyek alakulóban vannak, saját hangja megtalálásáig — máris elmondhatjuk, hogy az „eszköztelenség” híve, a nyelv első és eredeti funkciójának, a koherenciának tisztelője, s ebben is a rend, a gondolat rendjének, a szellem rendjének híveként mutatkozik, szemmel láthatóan tiszteletreméltó igyekezettel tulajdon írói műszerének továbbművelésére is.

Lászlóffy Aladár

AZ ÖSSZESZORÍTOTT TENYÉR SZÉTFESZÍTÉSE

ahogy e göresös mozdulat
mi elmúlik magában
újra e dobbanás
mi változtathatatlan

végállomástól végállomásig utazva
a túl sok cigaretta
túl kevés álom
e rendszertelen élet miatt
megváltozva

leszegett fejfel görcsösen
hinni — egy mocskos kéz
divatos női ingen
hogy nincs úgy — nem lehet
mégis
örizni mindent
akár egy elfelejtett büntett
nyomát

MAJD MÁS SZEMÉLY

mindössze az
mi megmaradt dolgainkból
ideiglenesen van mindenütt
s csak kopás s hasadt burok
jelzi az egyezményünk szerint
történeteket

érintésben — ideiglenes
hogy semmihez
a hely a viszonyok
természete szerint
nem kötődik
kihull eltávozón

hangokba ütözöl
mint pókok léptei
csak füst száll közöttünk az űrt
kitölti
egy újabb űrrel — hogy nem beszélni
hogy nézni a füstöt hogy engem ne nézz
a második személy ideiglenes s
kellemetlen

„nagyon fiatal vagy — mondta — s
majdnemhogy halott“

de mást nézett szinte rajtam keresztül
sütött tekintete — kétségtelen
túl fiatal vagyok hogy valamit akarhassak
üres tekintetek — napok mikor minden
bezárva

homályos emeletekről
a felkavart homok
alászáll a hang
elül

a késve érkezett napos idő
a szél
beázott vonalak
s ugyanazok a táblák mindenütt
lefogytam
ülve az utcaszegleten
a szél

tenyérből
majszolja éveim
jól megvagyunk
és hallgatunk
csak hallgatunk

A FELEJTÉS ÚTJAIN

régvolt szagok
s a hajnalok
ahogy az ágy vasrácsán kitekintve
aki marad még — bent — vadul
felsandít — visszanéz (!)
s a levegő nyelve göröngyén
száraz formákba tör
s aztán ellobban vadul
és mégis észrevétlen csöndben
egészen máshova megérkezel
ugyanazokat az embereket találva
ugyanazt a tájat amiről nem beszélsz
mert vonzása nincs — magához

taszit öntudatlan — egyre oszolva
hiszel még — mit kihúznak alólad
még mindig nem pótolhatatlan
(te sem vagy az különben!)
s így kiegészül lassan
s szemedbe beletöpped
mit vakarnál cseréppel
(kell hogy elfelejtsem)
nevét keresve
hogy szolítatlan ne maradjak
hogy valami érjen amit feledjek
és feledjem hogy sosem ért